МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет «Дизайн середовища»

Кафедра «Дизайн середовища»

Горбунов Юрій Валерійович

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН НАБЕРЕЖНИХ

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Магістр»

Зі спеціальності 022 Дизайн

ОПП «Дизайн архітектурно-ландшафтного середовища»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____Ю.В.Горбунов

Науковий керівник: Шарлай Олена Василівна,

кандидат архітектури, доцент кафедри дизайну середовища

Харків 2022

ЗМІСТ

ВСТУП……...

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ФОРМУВАННІ ПРОСТОРОВИХ РІШЕНЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН НАБЕРЕЖНИХ. АНАЛІЗ ПРОСТОРОВИХ РІШЕНЬ……...……...

1.1 Формування термінологічного апарату…….

1.2 Планувальна структура……...

1.3 Просторова організація……...

1.4 Функціональне наповнення……

1.5 Сценарна концепція – плейсмейкінг…….

1.6 Дизайнерські рішення…….

1.7 Ландшафтні рішення……...

Висновки до першого розділу……..

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ, СТРАТЕГІЇ, ПРИНЦИПИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ У ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН НАБЕРЕЖНИХ……....

2.1. Методи та стратегії формування середовища рекреаційних зон набережних…….

2.2.Архітектурно-дизайнерські принципи формування міських набережних…….

2.3. Значення малих архітектурних форм в формуванні образу середовища набережної……

2.4. Рекомендації щодо архітектурно-дизайнерського формування міських набережних……..

Висновки до другого розділу……...

РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТНА ПРОПОЗИЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ НА НАБЕРЕЖНІЙ РІЧКИ ХАРКІВ, М. ХАРКІВ……....

3.1. Місце розташування ділянки проектування……....

3.2 Історія……...

3.3 Композиційне та планувальне рішення. Функціональне наповнення…….

3.4 Символічна складова……...

3.5 Ландшафтні та дизайнерські рішення…….....

3.6 Забезпечення мало мобільних груп населення…….

Висновки до третього розділу……..

ВИСНОВКИ…….....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….

Modern trends in the formation of public spaces of embankments

Information technologies are spreading rapidly in modern world and even in the smallest town almost everyone has access to a wide variety of information resources, but not each city has developed urban spaces.

Instead of improving the city's environment, people are increasingly immersing themselves in the virtual world and improving it. Therefore, it is necessary to pay more attention to urban environments, specifically to embankments, as one of the main centers of social life in many cities.

The research formulates requirements for urban public spaces of embankments, reveals trends in their development, and systematizes the methods of forming these spaces.

The article analyzes the principles of designing urban spaces of foreign countries and makes a historical review of the development of public urban spaces.

The research deals with learning of urban embankment spaces, emphasizes the main stages of designing such spaces, their importance in the modern world. The work analyzes foreign masters achievements and describes the methodology of developing modern public spaces that meet all modern standards and requirements of ecology.

The research results provide an opportunity to understand the main modern directions and trends in the formation of public spaces of embankments. Considers the vector of development for the future, has studied the past.

Keywords: environment, urban spaces, public spaces, modern standards, embankments.

Вступ

В сучасному світі важливість суспільних просторів віжко переоцінити.Вони формують культурну ідентичність місцевості, демонструють сталі культурно-мистецькі вподобання, створюють простір для формування громадської думки та показують унікальність характеру громади. Спільне користування суспільним простором – це відтворення душі міста. Там де громадський простір не відповідає вимогам і є погано спроектованим, занедбаним чи приватизованим, дедалі більше виявляється сегрегація суспільства, що може призвести до негативних наслідків. В результаті таких процесів в місті відбувається поляризація суспільства, з'являється прояв соціальної напруженості та зростає злочинність та насильство.

Загальний та різноманітний суспільний простір надає місце для створення жвавого спілкування, підтримує розвиток громади. Це автоматично сприяє зменшенню небезпеки розвитку несприятливих відносин. Багато міст підтримують політику, спрямовану на створення компактних та зручних для проживання житлових районів із достатніми громадськими просторами, що полегшує роботу громадського транспорту, стимулює створення пішохідних та велосипедних доріжок та таким чином підтримує тенденцію до створення екологічного середовища і забезпечує комфортні умови для проживання містян.

Актуальність.

В сучасному місті швидко змінюються вимоги до суспільних просторів. Виникають нові потреби до підвищення якості і ускладнення функціонального спектру. Це стосується і рекреаційних зон міських набережних, як найбільш значущих, індивідуальних і виразних фрагментів архітектурного середовища. Саме архітектурний простір набережної може

містити в собі відтворення культурно-історичного унікального коду розвитку спільноти. Світові тенденції формування громадських просторів тяжіють до втілення образів пов’язаних з історією і культурними традиціями, що прийшли на заміну універсальному погляду в дизайні і архітектурі. Окремим важливим прагненням постало намагання створити простір, доступний для мало мобільних груп населення. Формування простору, який забезпечує окрім рекреаційної функції, освітню, завдяки просторам для відкритих мистецьких експозицій, соціальну, бо надає змогу відчути приналежність до спільноти, і фіксує культурну ідентичність міста – завдання сучасної проектної практики.

Завдання

1. Узагальнити практичний і теоретичний досвід з формування набережних великих річок
2. Визначити та проаналізувати фактори, які впливають на архітектурно-планувальне і дизайнерське рішення міських набережних
3. Виявити тенденції в формуванні рекреаційних зон набережних (планувальна структура, просторове рішення, функціональне зонування, дизайнерське рішення).
4. Сформулювати вимоги до рекреаційних зон набережних в залежності від типологічної приналежності.
5. Систематизувати методи та стратегії формування рекреаційних зон набережних
6. На основі визначених тенденцій запропонувати проєктне рішення рекреаційної зони набережної річки Харків, м. Харків.

Об'єкт дослідження — просторове середовище рекреаційних зон міських набережних.

Предмет дослідження – методи та стратегії формування архітектурно-дизайнерського середовища рекреаційних зон міських набережних.

Хронологічні рамки дослідження початок 21 ст.

Територіальні рамки дослідження — Історичні центри міст центральної та північної Європи.

Методи дослідження

Порівняльний аналіз - для виявлення спільних ознак об’єктів дослідження при формуванні типологічних груп.

Історико-генетичний аналіз - для вибору найбільш важливого періоду в розвитку ділянки проектування.

Композиційний аналіз - для формування композиційного каркасу планувального рішення з метою забезпечення послідовності історичного розвитку.

Функціональний аналіз - для створення оптимального рішення з метою забезпечення комфорту відвідувачів.

Практичне значення

Результати дослідження можуть бути використані в проєктній практиці при розробці концепцій архітектурно-дизайнерських рішень рекреаційних зон громадських просторів, а також в навчальному процесі зокрема в курсовому проектуванні і викладанні дисциплін з конструювання малих архітектурних форм.

Публікації. Взяв участь у II Міжнародній студентській науковій конференції «Формування сучасної науки: методика та практика» від 4 листопада 2022 року м. Вінниця, Україна. В рамках участі було опубліковано тези доповіді на тему: «Сучасні тенденції формування громадських просторів».

Структура та обсяг роботи. Робота складається з теоретичної і проектної частини. Теоретична частина містить 3 глави , список використаних джерел і додатки. XXXXX сторінок, XXXXXX додатки

Основна частина

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ФОРМУВАННІ ПРОСТОРОВИХ РІШЕНЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН НАБЕРЕЖНИХ. АНАЛІЗ ПРОСТОРОВИХ РІШЕНЬ

1.1 Формулювання термінологічного апарату

Набережна - споруда, що облямовує берегову лінію моря, річки. Служить для надання берегу правильної форми, зміцнення його, оберігання від розмиву, для зручного проходу та проїзду вздовж берега (міські набережні), для причалу суден безпосередньо до території, полегшення передачі вантажів, а також переходу пасажирів з берега на судно і назад (портові набережні). Набережні в містах — проїзди (вулиці), розташовані уздовж берегів і обмежені з одного боку міською забудовою або парком. Набережні як споруди виконуються зазвичай у вигляді підпірних стінок, рідше у вигляді наскрізної конструкції естакадного типу.[9]

Рекреаційна зона - вид територіальної зони в населеному пункті, до складу якої включаються земельні ділянки, зайняті міськими лісами, скверами, парками, міськими садами, ставками, озерами, водосховищами, використовуваними для відпочинку громадян і туризму. [17]

Суспільний простір — це територія, на якій відбувається взаємодія спільнот, індивідів, яким притаманний міський спосіб життя та яких об'єднують колективні уявлення.

Методи проектування – це способи досягнення необхідних цілий у розробці та дизайні.[20]

1.2 Планувальна структура

Художня єдність території парку досягається різними засобами, узгодженими з потенційними можливостями природних умов, абсолютною

домінантою (композиційним центром), об'ємно-просторовими рішеннями та системою основних та другорядних точок зору. З теорії садово-паркового мистецтва добре відомі такі прийоми оформлення ландшафтів. Це насамперед: диференціація пейзажних картин на основні просторових планів.

При проектуванні парку потрібен ретельний ландшафтний аналіз для виявлення потенційних перспектив, визначення глибини та ширини пейзажних картин, а також просторових відносин складових вузлів до початку проектування. Ландшафтна композиція великих парків розраховується на сприйняття під час руху.

До об'ємно-планувальної структури паркової території входять основні та другорядні прогулянкові маршрути, що охоплюють усі функціональні зони парку та його ландшафт. Великі паркові території визначаються виходячи з осьової структури. При цьому головна і другорядна перспективи функціонально і композиційно прямують або виступають напрямками руху по планувальній осі. Осьові конфігурації можуть бути симетричними та асиметричними.

Симетричні композиції (як статичні, і динамічні) сприяють організації та впорядкуванню композиції парку. Асиметричні рішення відповідають сучасним тенденціям у парковому будівництві, виявляючи елементи ландшафту, створюючи видимість, уникаючи монотонності та скорочуючи земляні роботи.

Пропорційність елементів і цілого в композиції парку, порядок розташування різних елементів, відповідність людини предметному оточенню, досягається дотриманням архітектурних пропорцій всієї площі об'єкта. Об'ємно-просторова структура садового ландшафту, співвідношення замкнутих та відкритих просторів повинні відповідати художньому задуму, просторовій ситуації (наявності рельєфів, водойм тощо) та природним умовам. Особливого значення має радіальний режим довкілля, ступінь інсоляції території. [16]

1.3 Просторова організація

Об'ємно-просторова організація території парку, як і кожного об'єкта озеленення, формується окремими видами паркових насаджень - масивами дерев та чагарників, куртинами, гаями, групами, клумбами, відкритими галявинами та газонами, алеями та огорожами. Типи паркових насаджень повинні гармоніювати один з одним та підкорятися законам ландшафтної композиції пропорції, масштабу та кольору.

Крім цього, об'ємну просторову організацію утворюють не лише насадження, а й різні споруди, малі архітектурні форми, пристрої, місця різного призначення та вуличні мережі. Під час проектування слід звернути увагу на тип озеленення парку. Ряди та куртини, переліски, групи дерев та чагарників, галявини з газонами – повинні складати функціональні зони, прикрашати будову, створювати замикаючий контраст, напіввідкриті та відкриті простори.

Співвідношення просторів різних типів, утворених майданчиками, парковими спорудами, насадженнями, і їх взаємозв'язку між собою обумовлюють структуру об'ємно-просторової композиції. Під час проектування слід враховувати співвідношення відкритих, напіввідкритих та закритих просторів. [12]

1.4 Функціональне наповнення

Функціональне зонування парків. На підставі аналізу урбаністичних умов, особливостей місцевого ландшафту (ландшафтний аналіз), природно-кліматичних умов територію ділять на зони, де необхідно розмістити характерні територіальні одиниці або зони відпочинку (активні та пасивні, тихі). Поділ проектних робіт, так зване функціональне зонування. Це здійснюється на основі комплексного перед проектного аналізу місцевості та визначається з урахуванням формування рекреаційної системи по всьому місту, розмірів запланованих парків та наявності природних елементів (рослинність, водойми), рельєф.

Природні компоненти та особливості ландшафту місцевості мають визначати розташування паркових зон. При зонуванні території зазвичай

необхідно виділити зони активного масового відпочинку. Доцільно залишити більшу частину території відкритою, для спокійного (пасивного) відпочинку. Видовищні споруди, атракціони та спортивні споруди, які залучають велику кількість туристів, повинні розташовуватись поблизу основних транспортних магістралей, які мають найкоротше сполучення з входом до парку.

Як правило, ділянки, призначені для спокійного відпочинку, планують на ділянках з водоймищами та великими зеленими насадженнями з виразним рельєфом. При проектуванні парків на основі існуючих насаджень у зонах спортивно-дозвільної діяльності (спортивна зона), виділяють відкритий майданчик на рівній місцевості. Зона дитячих установ має простягатися від житлової зони до входу у парк.

У 60-ті роки XX століття у проектних організаціях України були розроблені моделі районування та *функціонального зонування* багатофункціональних парків. У міру збільшення розмірів парку *зона тихого відпочинку* збільшується по відношенню до інших зон. Так, наприклад, у парку від 150 до 300 га зона тихого відпочинку займає 60...70% його території. У парку розміром 400... 800 га - до 80...85 %, інші зони розташовуються біля парку не більше 15...20 % загальної площі. Функціональне зонування території багатофункціонального парку включає низку зон (районів) з переважаючими видами використання. Це зони масових, культурно-освітніх заходів, фізкультурно-оздоровчого відпочинку дітей, господарська та адміністративна зони.

Зона проведення масштабних заходів (видовища, атракціони) включає атракціони і різні види розваг. Площа зони має бути компактно викладена на території, що прилягає до головного входу до парку. Ця зон може використовувати найбідніші райони з погляду ландшафту. Перелік споруд, їх розміри та кількість визначаються спрямованістю парку, його природними особливостями, розташуванням на карті міста, характером паркової території. Великі багатофункціональні парки мають широкі алеї, площі театрів, кінотеатрів та інших грандіозних будівель, продумані шляхи

евакуації глядачів, в'їзди до парку та під'їзд громадського транспорту. Споруди для масштабного відпочинку плануються поряд із великими парками у зонах масових заходів: атракціони, місця масових заходів (ігри, пісні, танці) плануються геометрично зі штучним покриттям. Вирішується у вигляді майданчиків планомірної композиції (з розрахунку 1 м2 на одного відвідувача). При проектуванні атракціонів виділяють тихі зони відпочинку, театри та окремі зони поза сценою із зручними проходами, розрахованими на прийом великої кількості відвідувачів.

Склад споруд та пристроїв у зоні театру визначається функціональним призначенням. Це можуть бути ділянки ("фойє") для відпочинку глядачів під час антракту, буфети, кафе чи ресторани, сад скульптур або розарій. Споруди театрів домінують у прилеглій до них зоні парку, стають його композиційною темою, організовують чи підпорядковують собі простір. У районі театру доречні елементи архітектурно-мистецького оформлення: квіткові партери, басейни, фонтани, скульптура, які збагачують вигляд споруди, несуть певне ідейне навантаження.

Зона культурно-просвітницьких заходів. У великих парках (50...100 га) до таких зон належать читальні, літературні музеї та виставки. При плануванні враховуйте, що близькість галасливих розваг суперечить конкретним умовам експлуатації парку. Тримайте «зелений театр» подалі від танцювального майданчика. Навпаки, виставковий і читальний зали, зал для глядачів і читальний зал можуть бути зіставлені і вирішені в єдиний комплекс.

Виставка – один із культурно-просвітницьких заходів, що проводяться у великих парках. Мета виставки – знайомство з історією, наукою, технікою, промисловістю, сільським господарством, культурою та досягненнями садово-паркового мистецтва міста. Склад площ паркової експозиції визначається розташуванням у межах парку, розмірами території та особливостями ландшафту. Розміри території паркових виставок, зазвичай, коливаються не більше від 0,3...0,5 до 1,5...2,0 га. Розміри координуються

природно-кліматичними умовами, площею парку, вимогами організації експозиції (з включенням павільйонів). Виставки можуть бути організовані у вигляді своєрідних садів скульптури, троянд, жоржин, ліан та ін. Такі сади є самостійними камерними, регулярними або пейзажними композиціями, що мають свій композиційний центр - павільйон, партер, водоймище. Компоненти експозиції розміщують у межах зорового сприйняття (до 25 м). Вони повинні бути перенасичені інформацією, оскільки у своїй знижуються сприйняття і художнє якість середовища. При цьому предмет, що експонується на тлі деревних насаджень, декоративної стінки з природного каменю, групи квіткових композицій або газону не повинен створювати відчуження об'єкта та фону, а навпаки, повинен доповнювати паркову композицію, розвивати закладене в ній художнє начало. Вертикальні розміри паркових споруд не повинні перевищувати 1/3...2/3 висоти навколишніх насаджень. Виняток можуть становити композиційні домінанти, висота яких може бути на 1/4 більша за висоту навколишніх дерев. При оформленні садових експонатів увага приділяється елементам, що посилюють відчуття чогось нового та дивовижного (відмінності в ритмі, матеріалах, кольорах, розмірах, фактурах тощо). Особливу увагу слід приділити включенню декоративних покриттів вулиць та площ, декоративних басейнів, фонтанів, ваз тощо. На виставці представлені світлові павільйони, обсяги опор і конструкції, що трансформуються, що вільно вписуються в ландшафт.

Під час проектування парку необхідно влаштувати читальні зали, у яких необхідно створити умови для читання. Для цього виділяють тихі та спокійні ділянки парку біля водойм, на крутих уступах, на напіввідкритих просторах, поблизу галявин, полян, що відкривають глибокі перспективи. Простір для читання можна поєднати з павільйонами або ігровими зонами для настільних ігор, не порушуючи загального спокою та зручного для зберігання ігрового інвентарю. Місце для читання можна поєднати з виставковим садом рослин, з виставками скульптур та багато іншого. Для створення відокремленої обстановки в читальні можна запроектувати внутрішній відкритий дворик з

декоративним басейном і скульптурою або криту галерею з видом на пейзажі. В оточенні рослинності розміщують шезлонги для читання, а якщо дозволяє площа саду, можливе створення клубу поезії з невеликим лекторієм на повітрі. Утилітарні предмети: садові меблі, інформаційні стенди, кіоски, вази, скульптура – стилістично повинні підкорятися загальному характеру композиції. Сама будівля читальні, відповідаючи сучасним тенденціям у садово-парковій архітектурі, вирішується у вигляді невеликого об’єму, що масштабний людині, побудованого з використанням каркасних або інших сучасних конструкцій, що дають багато світла приміщенням і не порушують зв'язку з ландшафтом парку. Зв'язок інтер'єру з екстер'єром). Пішохідні та корисні маршрути парку не повинні перетинати сад читального залу, що сприяє відособленості залежно від його призначення.

Зона фізкультурно-оздоровчих заходів. Одним із основних видів активної рекреаційної діяльності парків є спортивні та розважальні ігри, тренувальні вправи, прогулянки на лижах, велосипедах, на човнах, купання. Провідне місце за значенням та площею у великому за величиною багатофункціональному парку (до 100 га) займає спортивний комплекс, що включає майданчики для тенісу, волейболу, баскетболу, ігор у містечка тощо. Досвід проектування парків показує, що у зонах масових відвідувань та фізкультурно-оздоровчій зоні рекреаційні навантаження високі та, як правило, становлять не менше 100 чол./га. У великих за розмірами парках проектуються спортивні комплекси, що включають:

футбольне поле (100х70 м); майданчики для баскетболу (30х20 м); волейболу (14х23 м); містечок (15х30 м); тенісні корти (20х40 м); гімнастичну площадку; легкоатлетичне ядро; стрілецький тир (50 м); майданчик для важкої атлетики; велотрек; плавальний басейн; спортивний зал. За величиною спортивні комплекси діляться на малі – із площею ділянки щонайменше 3 га і трибунами для сидіння від 1500 до 3000 місць; середні – з площею ділянки не менше ніж 5 га та трибунами для сидіння від 3000 до 10 000 місць; великі – відповідно 10 га та 10 000…50 000 місць. На території

великого спортивного комплексу необхідно обладнати такі приміщення як кабінети, санвузли, суддівські кімнати, кабінети лікарів, кімнати відпочинку. Допоміжні будівлі – це склади, майстерні тощо. При проектуванні спортивних майданчиків з футбольними полями спортивні майданчики повинні орієнтувати ці роботи по довгій осі з півночі на південь з допустимим відхиленням по широті 45-60 ° х 5 ... 15 °. При проектуванні відкритої спортивної споруди слід звертати увагу на екологію будівлі та вплив несприятливих факторів навколишнього середовища – шуму, пилу, кіптяви, вітру північного (холодного) та сильного вітру (понад 5 м/с). в цьому місці. За чинними нормами рівень ґрунтових вод не повинен перевищувати 70 см від поверхні футбольного поля.

Зона відпочинку дітей. Для дитячої гри необхідно облаштувати зони із сприятливими санітарними умовами. Територія може бути вирішена як:

а) місцевий комплекс (біля головного входу); б) головний розважальний комплекс (біля головного входу) та його притоки (біля додаткових входів, на інших ділянках парку); в) окремі точки або групи, розташовані на території парку з урахуванням природної ситуації, що склалася. Останні два варіанти притаманні великим паркам, а також паркам, оточеним житловими масивами. Дитячі майданчики поділяються на: майданчики із піском; майданчик для водних ігор; майданчик для творчих ігор, пов'язаних з інженерним моделюванням, будівництвом, малюванням, ліпленням. Виділяють майданчики для навчання правилам вуличного руху та катання на автомобілях, велосипедах та самокатах; пригодницькі майданчики - космічні, підводні, казкові фортеці та містечка; майданчики-зоосади та майданчики-атракціони; майданчики для рухливих ігор. За зразковими нормативами майданчики для малорухливих ігор із піском для дітей до 3 років передбачають за розмірами від 10...100 м2 (при нормі 3 м2 на одну дитину). Майданчики для рухливих колективних ігор дітей віком 4…6 років – розміром 120…300 м2 за нормою 5,0 м2 на одну дитину. Майданчики для рухливих колективних ігор для дітей віком 7…12 років передбачаються

розміром до 400 м. Для дітей-підлітків 12…15 років передбачають майданчики для різних рухливих ігор – від одиночних до масових ігор спортивного характеру – розміром 2150. .. .. . .7000 м 2 з розрахунку 10 м 2 на одного відвідувача та ігрові комплекси для дітей 14 років (майданчики для рухливих колективних ігор).

Прогулянкова зона тихого, спокійного відпочинку. Тихий парк має становити найбільшу частку у всьому парку (до 70%). Рекреаційне навантаження загалом має бути знижено до 40...50 чол/га. Прогулянкова зона розташована на пересіченій місцевості (природній або штучній), серед лук, гаїв, насаджень і водойм. Композиція повністю побудована на основі природних елементів у багатовимірних просторових структурах. На території парків з нечітким рельєфом, відсутністю рослинності та водойм проблемою є створення цілісного ландшафтного проектування засобами озеленення.

Велика роль відводиться визначенню номенклатури, місткості та кількості садово-паркових споруд, що залежить від величини та типу парку. Необхідно розрахувати кількість споруд залежно від одноразової місткості всієї території парку та приблизного розподілу відвідувачів у зонах парку. Дані розрахунку уточнюються завданням проектування. Всі споруди повинні не перевантажувати загальний характер садово-паркового ландшафту та гармонійно вписуватись у його пейзажі. Споруди виявляються і декоруються різними на кшталт рослинними угрупованнями, мають бути виконані у єдиному стильовому напрямі. Так, особливо у зонах масового відвідування капітальні споруди композиційно мають бути пов'язані як із прилеглою забудовою, і з іншими зонами парку.

Входи до парку (головні та другорядні) плануються залежно від розташування, площі та кількості відвідувачів. Головний вхід спроектований із боку з найбільшою прохідністю. Слід зазначити, що багатофункціональні парки часто використовуються взимку. Для цього біля входу до парку мають бути встановлені об'єкти тривалого користування, такі як культурно-

просвітницькі, розважальні та ін. За загальним правилом відстань між входами у великі парки має бути 500 м. [14]

1.5 Сценарна концепція – плейсмейкінг.

Плейсмейкінг — це концепція багатогранного підходу до проектування, благоустрою, залучення та брендування суспільних просторів, а також підхід до управління, проектування та зміни іміджу цих місць.

Основна ідея плейсмейкінгу полягає в тому, що коли зусилля суспільства спрямовані на покращення суспільних просторів, це одразу покращує якість життя всіх членів суспільства. Ця концепція означає, що громадські простори міста належать мешканцям — якщо не юридично, то хоч би психологічно.

До громадських місць належать парки, сквери та набережні. Тобто місце, відкрите та доступне кожному.

Як зазначено в Хартії громадських просторів ООН-Хабітат від 2014 р., «Громадський простір є важливим фактором благополуччя окремих осіб та суспільств та місцем колективного життя у спільнотах, а також спільним природним та культурним багатством та самобутністю на основі різноманітності. Концепція плейсмейкінгу полягає в цьому визначенні громадського простору.

Принципи плейсмейкінгу:

-Виходити з потреб користувачів. Бачення того, якими мають бути громадські місця. Ці місця належать людям, які їх використовують. Саме вони найкраще розуміють, які перетворення потрібні. У цьому випадку слід орієнтуватися на широке коло користувачів. Дизайн громадських площ призначений задовольняти потреби кількох груп населення, а не однієї.

-Створювати місце а не дизайн місць.

- Встановлюйте партнерські відносини із індивідуальними інвесторами. Фінансування проектів суспільних просторів надходить із кількох джерел.

Гроші надходять із місцевого бюджету, орендної плати у прилеглих кафе та ресторанах, святкових доходів та пожертв, а також з кишень приватних інвесторів. Останнє відіграє велику роль.

-Спостерігати за тим, як люди використовують суспільний простір чого потребують.

-Мати уявлення про те як має виглядати суспільний простір і створювати його імідж.

-Починати з малого. Для початку роботи над благоустроєм міського простору достатньо малого: колір, форма, функція.

-Запроваджувати групи пов’язаних послуг. На приклад: тільки одна зупинка міського транспорту приносить менше користі ніж зупинка разом з кіоском. Уплейсмейкінгу дуже важливо зробити суспільний простір таким, щоб він спонукав к спілкуванню людей, не знайомих один з одним.

-Вміти обходити перешкоди і знаходити необхідні рішення.

-Розуміти, що зміст важливіший за форму.

-Усвідомлювати, що процес плейсмейкінгу нескінченний. Благоустрій суспільних просторів не зупиняється, тому важливо організувати грамотне управління.

Плюси плейсмейкінгу:

-Рост цін на комерційну та житлову нерухомість.

-Економічний рост, облаштовані суспільні простори стають каталізаторами приватних інвестицій та залучають підприємців.

-Покращення екології (плейсмейкінг робить місто зручнішим для пішоходів та велосипедистів, внаслідок чого менше людей користуються автомобілями, і, як наслідок, менше забруднюється повітря).

Приклади плейсейкінгу.

Плейсмейкінг - це не обов'язково щось грандіозне, що вимагає багатомільйонних вкладень. Наприклад, у Нью-Йорку розуміють, що для створення затишного громадського місця достатньо найменшого. Так, Брайант-парк, розташований поруч із бібліотекою, обладнали стільцями, щоб

у сонячну погоду люди могли виходити з будівлі та читати книги на свіжому повітрі, розмовляти та спілкуватися. У прилеглих кіосках можна купити каву та булочки. Поруч також знаходиться шаховий клуб, де можна орендувати шахи та грати у них у парку. При цьому добре всім і власникам кіосків, і бібліотеці, і шаховому клубу, і людям, які тут відпочивають.

Брайант-парк на Манхеттені. Подібні приклади можна знайти й у інших американських містах. Наприклад, на одній із вулиць Бостона, поряд із виставковим центром, обладнали ігровий майданчик для дорослих. Люди приходять сюди зустрічатися, розмовляти, слухати музику та гойдатися на гойдалках, як у дитинстві.

В останні роки Париж був значно облагороджений для зручності пішоходів та велосипедистів. Вже зараз менше половини паризьких сімей володіють автомобілями, і навіть ті, хто має машини, користуються ними набагато рідше, ніж жителі інших міст.

Міський простір постійно продовжує перетворюватися на зручність людей. Наприклад, частина площі Республіки була віддана у розпорядження пішоходів. Влада надихнулася ідеєю аналогічного перебудови Трафальгарської площі в Лондоні. [7]

1.6 Дизайнерські рішення

Дизайнерські рішення в облаштуванні міських повинні повністю согласовуватися з функцією конкретного суспільного середовища (з історією цього місця, сучасним оточенням, з культурою та звичками людей, які живуть у цьому місці).

Головні змінні дизайну – колір, форма, функція, між собою ці змінні теж повинні перебувати в тісному взаємозв’язку. Так, наприклад, для зон активного відпочинку (дитячих майданчиків, майданчиків для заняття спортом) в основному, використовують яскраві, контрасті кольори для

підвищення психологічної активності людей. В зонах відпочинку, навпаки, використовують більш монохромні, менш активні кольори, що заспокоюють.

Урбодизайн, урбанізоване середовище великого міста повинна відрізнятися інструментальної екологічно-безпечної спроможністю, культурно-екологічної свідомістю, природно-мовної виразністю. Вона гармонійно включається в предметно-просторовий ансамбль сформованої культури, підтримує в ній панують символи і екологічні цінності, відображаючи їх зрозумілою мовою художніх форм; Ландшафтний дизайн, призначений для створення гармонії, краси в поєднанні з вигодами використання інфраструктури будинків, згладжування конфліктності між урбанізаційних формами і природою, часто від них страждає. Ергономика, займається вивченням життєвого простору людини, грунтуючись на оптимальному і гармонійному розташуванні предметів малої архітектури. Завданнями ергономіки вважають розробку форм меблів і аксесуарів, які б робили максимально зручним використання суспільного простору.

Світо-кольоровий дизайн, створює привабливе і комфортний простір, врахувати взаємодію з навколишнім середовищем, продумати вплив на емоції і настрій людини. Це мистецтво Грунтується на науковому розумінні фізичних якостей світла, принципи пристрою і роботи джерел світла. Суперграфіка, монументально-декоративне мистецтво, паблік арт, багато в чому сприяє оновленню старої забудови, небагатій на колір і вишуканість форм. Включає різноманітні художні твори, що створюються для прикраси архітектурних споруд і комплексів (декоративний живопис і скульптура в місті, на фасадах і в інтер'єрах будівель, в парках і т. Д.). Інсталяції створена з різних готових матеріалів і форм (природних об'єктів, промислових і побутових предметів, фрагментів текстової та візуальної інформації) і являющую собою художнє ціле. Вступаючи в різні неординарні комбінації, річ звільняється від своєї практичної функції, набуваючи функцію символічну. Зміна контекстів створює смислові модифікації, гру значень. Інсталяція, на відміну від плоских розписів і одиничних об'єктів, робить

акцент на створення інтер'єрного простору Розміщення малих архітектурних форм буде сприяти виникненню точки тяжіння на набережних. У більшості випадків кількість відвідувачів набережних сильно змінюється протягом тижня і в залежності від пори року. Тому сезонні і постійні сценарії використання набережної повинні бути продумані так, щоб кожен елемент був функціональним. Також необхідно враховувати потреби різних груп користувачів: підлітків, сімей, молоді, людей похилого віку, місцевих жителів і працівників, туристів і т.д. [12]

1.7 Ландшафтні рішення.

З давніх часів велике значення надавалося правильному проектуванню та організації садів. Сьогодні все частіше, щоб створити на своїй території добрий парк для відпочинку та естетичного задоволення, звертаються до фахівців у цій галузі.

Ландшафтний дизайн - це мистецтво, що поєднує в собі основи інженерії та архітектури, рослинництва, а також філософської, культурологічної та історичної теорії. [6]

При плануванні архітектури та дизайну нових парків ще стародавні майстри намагалися поєднати красу природи та функціональність об'єкта, але при цьому суворо дотримувалися основних філософських поглядів та традицій свого народу. Різні стилі садово-паркового мистецтва стали яскравим відображенням різноманітних культур та тимчасових епох тих націй, які втілювали їх у життя. Крім того, методологія ландшафтного проектування відображає не лише національні та релігійні цінності свого часу, а й тісне гармонійне злиття з природою. Протягом багатьох століть парк на території власної земельної ділянки був доступний лише багатим особам із вищого суспільства. Досить часто краса оформлення власного саду свідчила розміри фінансового достатку його господаря.

Теорія дизайну парків та садів європейської та азіатської цивілізації така ж різна, як і основи їхніх філософських поглядів та сприйняття світу. Сьогодні в сучасному ландшафтному дизайні архітектори постійно роблять

аналіз існуючого досвіду та шукають свіжі ідеї, при цьому часто намагаються поєднувати основи різних стилів, властиві східним і західним культурам. Не завжди така робота буває успішною. Без знання базових принципів планування садово-паркового об'єкта, без внутрішнього відчуття тонкої філософії у стилях досягти гарного результату просто неможливо.

Стилі садово-паркового мистецтва:

Регулярний (геометричний чи французький) стиль – такий сад чи парк мають чіткі симетричні лінії, геометрично правильний план розміщення всіх об'єктів. Планування такого парку починається з визначення основної центральної лінії, яка несе основне смислове навантаження. Всі алеї мають у своїй основі рівні лінії, квітники та басейни правильної форми. Чагарники та дерева підстригаються.

Англійський (пейзажний парк) - Розбивається з урахуванням природного розташування всіх об'єктів. Стиль виник в Англії у 18 столітті після виходу з моди епохи бароко. Основи цього стилю відрізняються красивими плавними природними лініями, вимощеними бруківкою або каменем доріжками. Всі об'єкти максимально зберігають свій природний вигляд, чого немає у французьких парках. Відмінною рисою таких садів є ярусний підхід при висадці рослин.

Китайський стиль - Основи цього стилю відрізняються повною гармонізацією при розміщенні садових композицій. Все підпорядковане законам східної філософії та має глибокий сакральний зміст, чого немає у європейських культурах.

Японські сади - Це невелика демонстрація світогляду японської нації. Все має своє справжнє призначення і займає певне місце. Перші принципи та основи організації японських паків були розроблені ще буддійськими ченцями. Вони відображають досконаліть природного світу, а іноді і всесвіту.

Мусульманський (мавританський сад) – відображення східної мудрості та неквапливості. Аромати екзотичних квітів, спів птахів, тихе

дзюрчання водойм повністю сприяють розслабленню та умиротворенню. У східних країнах парки та садові території завжди були шматочком раю на землі. При облаштуванні архітектури парку суворо вшановуються всі закони ісламу. Саме при палацах східних правителів садово-паркове мистецтво набуло свого активного розвитку.

Гармонійність та краса природних острівців саду добре впливають на фізичну форму та душевну рівновагу. Науковими дослідженнями давно встановлено факти позитивного впливу природи та правильної організації довкілля на емоційний стан людини. Добре продуманий і витончений дизайн присадибної території приноситиме радість і задоволення своєму власнику. Це можливо тільки в тому випадку, якщо при складанні програми робіт було проаналізовано та враховано всі побажання замовника. Нерідко буває так, що навіть найдорожчі та наймодніші роботи дизайнерів викликають неприємні почуття. І навпаки, створені власними руками прості та нехитрі краєвиди радують очі та душу, вселяючи спокій та умиротворення.

Для того, щоб людина могла відпочивати у своєму саду і позбавлятися повсякденних клопотів, проектування має проводитися відповідно до певних правил і включати аналіз усіх факторів впливу на навколишнє природне середовище та наявну на ділянці архітектуру. [14]

Аналіз історичного і сучасного досвіду формування набережних дозволив визначити сучасні тенденції в їх формуванні, які полягають у поверненні просторів набережних городянам для відпочинку і спілкування, створенні інтерактивних просторів з можливістю тактильного контакту з водою, насиченні просторів різноманітними функціями, забезпеченні екологічного балансу водойм, експансії об’єктів на простір водойми. Розглянуто фактори формоутворення просторів набережних, визначив залежність архітектурно-дизайнерського вирішення набережних від їх типології, природно-кліматичних та містобудівних умов. Встановлено, що набережні визначаються такими специфічними предметно-просторовими і поведінковими «паттернами» як пляжі, сауни, спуски до води, лінійні видові

бельведери та оглядові майданчики, пішохідні мости, прогулянкові маршрути та плавучі об’єкти на воді. Визначено дизайнерські принципи формування просторів набережних: принцип різноманіття, принцип балансу між природою та штучним середовищем, принцип стилістичної гармонії складових міського простору, принцип унікальності місця, принцип інклюзивності.

Висновки до першого розділу

1. В результаті вивчення літературних джерел виявлено, що основні вимоги до формування рекреаційного громадського простору полягають в створення екологічного, соціально-активного, доступного для мало мобільних груп населення середовища, в якому збережені історично-культурні особливості місця.
2. Виявлена тенденція зміни основної функції набережних великих міст з транспортної артерії - на містоутворююче, за рахунок формування рекреаційних зон для спілкування містян.
3. Аналіз планувальних рішень набережних дозволив виділити 3 основних типи: лінійний, зірчастий та мережевий
4. Аналіз просторової організації набережних за ступенем включення їх планувальної структури до мережі загальноміських просторов дозволив виділити наступні типи: фрагментарний, лінійний, точковий і мережевий.
5. Аналіз функціональної організації дозволив виявити основні типи функціональних зон : транзитну, рекреаційну, спортивну, дитячу.
6. Виявлені напрямки дизайну, найбіль залучені до формування середовища набережних - урбодизайн, стрит-арт, ленд-арт, гео-арт.
7. Виявлені основні тенденції плейсмейкінгу в формуванні громадських просторів (створення просторів, а не об'єктів). У питаннях дизайну це реалізується у забезпеченні наступності історичного розвитку міського

середовища. Збереження пам'яті місця,історичних культурних подій з ним пов'язаних, традиційних національних змістівів та образів.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ, СТРАТЕГІЇ, ПРИНЦИПИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ У ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН НАБЕРЕЖНИХ.

2.1. Методи та стратегії формування середовища рекреаційних зон набережних

Можна виділити наступні стратегії, які слугуватимуть інструментами для створення якісних рекреаційних зон, що створюють комфорт для відвідувачів.

1. Екологія

Стратегія "Зелений простір". Зелений простір дорівнює здоровий простір. Метод включає в собі озеленення вулиць та дворових просторів, створення парків та бульварів при допомоги посадки рослин у ґрунт або в контейнери, використання комбінованих матеріалів покриттів та газону, проектування ландшафтних композицій з трав та квітів. Можливе використання так званих парклетів - тумб з озелененням виконуючих крім екологічної функції також захищає та рекреаційні функції. Метод також передбачає використання «зелених» технологій для освітлення вулиць (освітлювальні прилади з сонячними фотоелементами, світильники на конденсатних батареях, інтерактивні системи освітлення), поливу рослин (полив газонів та інших рослин дощовою водою, розумні технології для оптимізації використання води) та очищення тротуарів (використання зливної води).[3]

2. Технологічність

Стратегія «Розумний простір». Одноманітність відвідувачів простору – запорука його депресивності. Метод включає наповнення території інтерактивними об'єктами, пов'язаними з культурою та мистецтвом, з метою залучення відвідувачів різних соціальних та вікових груп, дизайнерське оформлення

території біля об'єктів наукового, освітнього чи культурного призначення, створення нових дизайнерських концепцій для підвищення комфорту суспільних просторів. [19]

3. Індивідуальність

Прихильність до простору може виникнути внаслідок відчуття близькості та причетності до конкретного місця через знання подій та історії із цим місцем пов'язаних.

Чим більш насичений семантичними сенсами простір (використання елементів дизайну), чим легше він осмислюється, тим паче особисто відвідувачі щодо нього ставляться, оскільки передбачається, більшість із них ставляться до єдиної соціально-культурної групі .

4. Унікальність

Бренд території дорівнює перевага її самовизначення. В силу конкуренції житлових утворень бренд є первісним фокусом тяжіння уваги. Бренд цінніший, ніж матеріальні активи. Цей метод пропонує організацію громадських просторів зі своїм іміджем, характером та чином. Ідентичність або унікальність суспільного простору можна розвивати за такими напрямами: історичне (стилізація та використання елементів, пов'язаних з історією місця, створення бренду на асоціаціях до назв вулиць тощо), продовження загального бренду міста, створення унікального бренду району, майданчики та ін. [21]

5. Відкритість

Дослідження показали, що найбільш привабливими стають фрагменти вулиць, де переважають квартали з високою проникністю межі забудови, ніж глухих стін. Комфорт для перебування людини створює видимість територій, породжуючі відчуття контрольованості, отже, впевненості. Це поняття включає кілька умов:

• можливість бачити чи хоча б здогадуватися, що відбувається за елементами простору, а саме співвідношення прозорих та глухих фрагментів;

• зручна навігація, впізнаваність елементів, що забезпечує легкість орієнтації та забезпечує комфорт перебування;

6. Доступність

Усі елементи міської структури та громадські простори у тому числі мають бути доступні для всіх без винятку мешканців громади. Міські громадські простори повинні відповідати низці вимог, які забезпечують можливість їх використання людям з обмеженими можливостями. Ці вимоги реалізуються етапі планування міського простору. Планувальні, об'ємно-просторові, колористичні та дизайнерські елементи дозволяють створити простір комфортний для перебування всіх членів громади. [9]

2.2.Архітектурно-дизайнерські принципи формування міських набережних.

Принципи формування прибережного простору і методи їх вирішення, дозволять раціональніше використовувати міські набережні, підвищити якість, функціональність, естетику і потенціал просторів. Комплексний підхід в моделюванні і структурному перетворенні прибережних територій грунтується на системі принципів і методів організації міських берегових ліній. У числі основних принципів формування прибережних зон пропонуються: принцип гуманізації просторового середовища, принцип паритетності штучних і природних компонентів, принцип біопозитивних, створення єдиного водно-зеленого каркасу (градоекологіческого каркаса міста), архітектурно-планувальне рішення «виходу міста до води» ,принцип естетичної гармонізації, принцип екологічної стійкості, принцип інвестиційної привабливості, створення інноваційного ультрасучасного міського зображення.

Принцип різноманіття забезпечує функціональне різноманіття просторів і майданчиків, містять різноманіття місць для сидіння. Також притаманна складність и різноманіття берегової лінії ,яка покрита всякими матеріалами та прикрашена малими архітектурними формами.

Принцип баланса між природою та штучним середовищем передбачає регулюючий дизайн здатний скоротити негативний вплив людського фактора на його оточення, що може забезпечити стабілізацію середовищних процесів і підтримання природних елементів середовища в належному стані за допомогою збирання, очищення, ремонту та підтримання рослинності.

Принцип стилістичної гармонії має перевагу, тйого дуже складно повторити, створює унікальність ділянки. Виражається індивідуальність через універсальні закони композиційної побудови. Вимогливий до точності прояви законів гармонії. Найменша неточність дисонує, вимагає виправлення, а висаджені рослини не терплять помилок зовсім.

Принцип унікальності місця орієнтованій на феноменологічну, доречність форми простору в планувальному, візуальному, соціально-психологічному, функціональному, знаково-символічному контексті.

Принцип інклюзивності полягає у доступності середовища не тільки для громадян з обмеженими можливостями здоров'я та літніх людей, а й для всіх категорій населення. Під створенням середовища мається на увазі безбар'єрна архітектура для їх безпечної і зручної експлуатації, в якій потребують люди. [12]

2.3. Значення малих архітектурних форм в формуванні образу середовища набережної.

Мала архітектурна форма - об'єкти обладнання
та благоустрою території, які задовольняють утилітарні та естетичні потребі людини.

Функціональне призначення МАФ у просторі міста. В залежності від функціонального призначення малі архітектурні форми поділяють на:

- Малі архітектурні споруди (павільйони, кіоски, зупинки громадського транспорту); - обладнання для відпочинку (лавки, паркові лави, альтанки, перголи, ліхтарі, паркові арки, обладнання дитячих ігрових майданчиків).

- Декоративно-пластичні форми (декоративні фонтани і басейни, штучні паркові водопади, містки, паркова монументальна, декоративна, ігрова скульптура, вуличні вази, вазони і амфори, садово-паркове освітлення, ліхтарі, огорожа, ворота, меморіальні споруди); - інженерно-господарське обладнання (трансформаторні підстанції, вентиляційні шахти, телефонні будки, торгові автомати).

- Засоби візуальної інформації (світлові табло, світлофори, біг-борди, рекламні та інформаційні стенди, дошки, вивіски, різноманітні інформаційні установки, вказівники).

-обладнання для ігор та активного відпочинку: дитячі та спортивні майданчики, скейт-парки, відкриті басейни, плавучі платформи, відкриті кінотеатри, столи для шахів, спортивні майданчики, бігові доріжки, велосипедні доріжки, променади, оглядові вежі, оглядові майданчики, хвилерізи та пірси.

-обладнання для зустрічей та взаємодії: кафе, ресторани, фонтани, мости, галявини для пікніків, павільйони і тераси, пункти прокату, інформаційні стійки, торгові кіоски, артоб'єкти, сцени, виставки на відкритому повітрі.

-обладнання для мало мобільних груп: пандуси, підпірні стінки, тераси. [11]

2.4. Рекомендації щодо архітектурно-дизайнерського формування міських набережних.

Відповідно до основних тенденцій розвитку прибережних територій міста можна говорити про них як про території з певними економічними, соціальними і екологічними ресурсами в міській структурі. Розгляд проблем в різних аспектах - градоекологіческом, функціональному, кліматичному, естетичному, соціально - економічному, інформаційному - дозволяє

наголосити на необхідності перетворення існуючих прибережних просторів виходячи зі сформованих пріоритетів у взаємодії архітектурних і природних компонентів ландшафту. При формуванні набережних необхідно враховувати їх розташування в містобудівній структурі міста, вплив «кордонних просторів», а також склад учасників руху за даними територіям. «Кордонними просторами» на всіх ділянках набережних є природна домінанта (річка,затока,море), промислові території, офісна та житлова забудова, транспортна інфраструктура. Створення облаштованих місць перебування людей в береговій смузі (майданчики відпочинку, сезонні центри обслуговування, дитячі ігрові простору) могло б сприяти пожвавленню ландшафту формуються набережних, реалізуючи їх унікальний природний ресурс. Аналіз формування публічніх набережних показує, що прибережні території повинні відповідати всьому архітектурному ансамблю забудови і як планувальний компонент, і як об'ємне спорудження. Крім виконання своїх функцій по організації прибережної території та укріплення берега, набережні ще й прикрашають місто, часто рішуче змінюючи його вигляд. Виходячи з цього, необхідно проектувати міську набережну як спорудження, об'ємнопланувальне рішення якого повинно бути дуже тісно пов'язане з навколишньою забудовою і плануванням прилеглих територій. При об'ємно-композиційному вирішенні набережних необхідно враховувати, що вони забезпечують вільний вихід з прилеглих мікрорайонів до води, а оформляючи центральні частини міста, є одним з головних фасадів міста. При проектуванні міських набережних на вузьких річках необхідно забезпечити тісний зв'язок між обома берегами річки. Цей зв'язок досягається пристроєм в певному ритмі мостів, а також і архітектурою самих набережних. Просторова зв'язок двох берегів досягається і за рахунок вертикального і багатопланового розвитку глибинної композиції, єдиного сприйняття обсягів забудови та озеленення. Найпотужнішим засобом створення комфортного оточення є ландшафтний благоустрій. Розвиток культури ефективного (і маловитратного) озеленення прибережних територій

надзвичайно важливо для міст. Форми рослинності застосовні для вирішення таких завдань, як: структурування лінійних прибережних систем, створення візуальних розділових бар'єрів, акцентування парадних зон, масштабування середовища в залежності від характеру використання простору. Для сприйняття архітектурного середовища як продовження природного необхідне застосування натуральних матеріалів, таких як природний камінь і дерево. Це відноситься, в першу чергу, до обробки поверхонь укосів і берм набережних, берегоукріплювальних споруд, що знаходяться в близькому візуальному і тактильному контакті з людиною. Особливо великими гуманізіруется можливостями володіє деревина. Містобудівний розвиток прибережних зон не розривно пов'язане з екологічною безпекою міста. Формування єдиного водно-зеленого каркасу міста як основного планувального засоби забезпечення екологічної рівноваги міського середовища передбачає збереження і створення значних природних територій в структурі берегових ліній, що виконують рекреаційні, природоохоронні, а так само функції оздоровлення. [4]

Висновки до розділу 2

1. Виділено основні вимоги до якісних відкритих міських суспільних просторів, що формують здорову соціальну. А саме: екологічність, стратегія – «зелений простір»; технологічність, стратегія – «розумний простір»; індивідуальність - якості, що відрізняють конкретне місце від місць зі схожою функцією; унікальність – «бренд» території спряє самовизначенню; відкритість – створення більш відкритих територій з прозорими межами, що допомагає людині почуватися комфортніше; доступність – усі елементи міської забудови повинні бути доступні для всіх мешканців без виключень.
2. Виявлені вимоги до громадського простору можуть бути реалізовані в разі дотримання наступних принципів організації простору. Принцип різноманіття - забезпечує функціональне різноманіття просторів і майданчиків. Принцип баланса між природою та штучним

середовищем передбачає регулюючий дизайн здатний скоротити негативний вплив людського фактора на його оточення. Принцип унікальності – акцентування індивідуальності конкретного місця. Принцип інклюзивності – полягає у доступності місця для всіх громадян.

Розділ 3. Проектна пропозиція формування громадського простору на набережній річки Харків, м. Харків.

3.1. Місце розташування ділянки проектування.

Ділянка проектування розташований в центральній, історичній частині міста Харків, і обмежена з півночі - проспектом Героїв Харкова, з заходу - провулком Ковальським. Зі східного боку території - річка, по іншу стороні річки йде Червоношкільна набережна, уздовж якої розташована забудова XX сторіччя, в основному, 5-10 поверхова, житлові будинки. Також уздовж цієї вулиці розташована будівля технікуму - Харківський державний професійно-педагогічний коледж ім. В.І. Вернадського.

З західного боку території проектування розташовуються забудова середньї поверховості 2-5 поверхів, XIX-XX сторіччя. Функція цієї забудови – житлова та адміністративна. На ділянці проектування присутня капітальна забудова, а саме: будівля кінотеатру (зараз не використовується, будівля в аварійному стані), гаражі, складські приміщення, та приміщення шино монтажу.

Проектним рішенням пропонується пристосувати будівлю шино монтажу під виставково-музейний простір та кафе.

На території не виявлено цінної історичної забудови, а навпаки хоч і ділянка знаходиться в історичному центрі міста, має занедбаний, не доглянутий вид. Навколо тісна забудова і мало рекреаційних зон. Таким

чином можна стверджувати, що ділянка проектування має значний потенціал для створення рекреаційної зони міського значення.

1.2 Історія

Виникла наприкінці XVII ст. На початку XVIII століття, коли Подол обнесли валом та ровом, тут біля Лопатинського провулка стояла сторожова вежа. Довгий час вулиця, де було мало будівель, не мала назви. Тільки 1763 року у зв'язку з перенесенням сюди Ковальських рядів її почали називати Ковальською.

У XVIII-початку XIX століття обидва кінці Ковальської упиралися в річку Харків. У той час на початку вулиці річка робила поворот, проходячи повз нинішній кінотеатр «Зірка». У східній частині вулиця впритул підходила до греблі з двома водяними млинами. Пізніше через річку збудували Ковальський міст. У 70-х роках XIX століття вулицю замостили та стали забудовувати кам'яними будинками.

У квітні — червні 1917 року на Ковальській 2 знаходився Харківський комітет РСДРП(б), обраний після Лютневої революції. Тут працювала редакція більшовицької газети «Пролетар». У цьому будинку 18 квітня 1917 року відбулося засідання партійного комітету, де було обговорено та схвалено Квітневі тези В. І. Леніна, а 11 травня 1917 року Харківський комітет РСДРП(б) прийняв рішення про створення Червоної гвардії та утворив Військову організацію, на чолі якої пізніше став М. А. Руднєв.

За роки Радянської влади на вулиці та прилеглих провулках збудовано фабрики «Спорттрикотаж» та текстильно-мистецьких виробів, сокомаринадний завод, завод «Електроприлад», відкрилися Харківське відділення Всесоюзного центрального науково-дослідного інституту комплексної автоматизації та відділ Українського державного проектно-вишукувального інституту.

У провулку Гамарника, що примикає до Ковальської вулиці, знаходиться обласний Будинок мистецької самодіяльності з кінотеатром, бібліотекою, студіями.

Першого вересня 1964 року на Ковальській гостинно відчинилися двері чотириповерхової будівлі школи № 10, розрахованої на 960 учнів.

1972 року вулицею пройшла тролейбусна лінія, що зв'язала центр міста з аеропортом та Основою.

У 1975 році на початку вулиці, поряд із кінотеатром «Зірка», почав працювати Центральний диспетчерський пункт трамвайно-тролейбусного управління. Він розташований у новому триповерховому будинку. Центральний диспетчерський пункт, який здійснює керівництво всім електротранспортом міста, оснащений найновішим обладнанням. [5]

У 1875 році між сходами та Сергієвським рядом закінчилося спорудження Ново-Сергіївського ряду, в якому незабаром відкрився міський музей, що був за часом виникнення другим: у Росії після Саратовського провінційним музеєм.

Питання про заснування загальнодоступного музею в місті було порушено у 1882 році, коли Харківське історико-філологічне товариство на чолі з О. О. Потебнею звернулося з проханням до земляка, відомого письменника Г. П. Данилевського, клопотати перед Академією мистецтв про виділення картин для Харкова. . Академія мистецтв пішла назустріч громадськості, поставивши, проте, необхідною умовою повідомити її наявність приміщення для музею. У зв'язку з цим: у листопаді 1882 року для майбутнього музею було відведено другий поверх Ново-Сергіївського ряду. Міський промислово-мистецький музей відкрився 14 грудня 1886 року. Він складався з трьох відділів – художнього, етнографічного та історичного.

Основу художнього відділу складала колекція, подарована Академією мистецтв. Вона складалася з 12 античних бюстів, 10 статуй, 36 картин вітчизняних художників та добірки орнаментів. Серед художніх полотен були картини «Дві алегоричні постаті» В. П. Верещагіна, «Іоан Грозний та

його мамка» К. Є. Веніга, «Бал у селі» К. А. Трутовського, «Український степ» С. І. Васильківського та пейзажі М. К. Клодта, Л. Ф, Лагоріо, Ст Д Орловського та інших. Згодом цей відділ поповнився картинами І. І. Шишкіна, А. П. Боголюбова, Г. Г. М'ясоїдова та колекцією акварельних малюнків та гравюр, подарованих місту Академією мистецтв на прохання видного історика Д. І. Багалея. Цікавим у музеї був і етнографічний відділ. Його основу складала колекція (вона налічувала 750 експонатів) відомого географа та ботаніка А. Н. Краснова, зібрана під час подорожей Росією та різними країнами світу. У відділі експонувалися також зразки гончарних виробів та вироби українських народних майстрів — плахти, килими, рушники, головні убори, подаровані музею вченими університету, членами Харківського історико-філологічного товариства І. П. Сокальським та М. Ф. Сумцовим.

Третій відділ – історичний – мав спочатку незначну кількість експонатів, але згодом став провідним відділом музею. У 1920 році музей було перетворено на Музей історії Слобідської України.

На розі провулку та Миколаївської вулиці (нині вулиця Короленка) у 1899—1901 роках за проектом архітектора А. Н. Бекетова було споруджено велику будівлю Громадської бібліотеки. Спостереження за будівництвом будівлі здійснював архітектор В. В. Величко. На фронтоні будинку бібліотеки дата - 1886 рік. 26 вересня цього року невелика група ентузіастів на власні кошти та пожертвування громадськості міста відкрила громадську бібліотеку, яка налічувала 1700 томів. [2]

Це місце пов’язане з творчістю багатьох українських митців першої тритини 20 сторіччя. Таких як Лесь Курбас, Микола Хвильовий, Микола Куліш, Василь Стус та інші.

Олександр Довженко, Лесь Курбас, Юрій Смолич, Володимир Сосюра, Валер’ян Поліщук, Григорій Епік, Майк Йогансен... Це далеко не повний перелік відомих діячів української культури, які жили, творили і черпали натхнення в Харкові 1919–1934 років. Усі вони були молоді, запальні та

сповнені прагнення творити в новій країні «нове мистецтво», «нове суспільство». Завдяки їхній діяльності в історії української культури з'явився такий феномен як «молода столиця», який невід'ємно пов'язаний з Харковом та українським відродженням початку XX ст.

В авангарді авангарду

Згадаймо європейський культурний контекст того часу – це, передусім, авангард, пошуки нового. Новизною переймалися культурні герої старої Європи, але на теренах, зокрема, колишньої УРСР ідея нового суспільства і, відповідно, нової культури саме втілювалася в життя. Багато мрійливих західноєвропейських митців пов'язували Радянський Союз з реалізацією тотального авангардного проекту. Очевидно, у місцевих авангардистів були чимось подібні погляди, тим більше це давало їм підстави бачити себе в авангарді авангарду.

І ось, в цей час на карті з'являється нова столиця, яка мала стати центром нової культури.

У такому контексті зрозумілий ентузіазм, з яким «новий» Харків протиставлявся старому Києву: «Харків – молодший і вільніший. Життя не надало йому консервативної ролі охороняти придбання минулого, бо таких не було. Він весь по двадцятому році. Літературний Харків розвинувся і набрав власного виразу тільки за часів «третьої Радянської влади», – писав у 1923 році М. Доленґо в журналі «Червоний Шлях».

Молоді і не зіпсовані

Харків як культурне явище представлявся чимось зовсім новим, він одразу почав існувати як осередок

молодої культури, що тільки народжувалася.

А так звана нова культура нового соціалістичного суспільства потребувала і нових кадрів, що відкривало широкі можливості початківцям. Ось, наприклад, слова «батька» українського театру Леся Курбаса: «Вони (старі актори – *прим. авт.*) тягнуть на сцену молодого театру старі протухлі звичаї і норми скомпрометованого безперспективного провінційного міщанського театру старовини! А нам же треба будувати новий революційний театр! І може, це щастя, що будуємо його з акторів-початківців – незайманих і незіпсованих ще».

Початківці користувалися попитом і в інших галузях культури. Особливо легкодоступним було літературне середовище, згадаймо хоча б масові літературні організації, такі як «Плуг» чи «Гарт», куди, умовно кажучи, за збірку віршів міг потрапити практично будь-хто. Смолич так описує історію однієї літературної кар'єри: «Вірші були препогані, але книжка – літературний факт. Так і став Антон Васильович одним із членів-засновників Всеукраїнської спілки пролетарських письменників і за всі роки свого там перебування аж до дня ліквідації, жодного рядка віршів більше не написав».

Але нас цікавить не питання якості. Хочеться просто наголосити, що «культурне життя» Харкова у 1920-х роках, з його попитом на молодих і «не зіпсованих» «старим міщанством», було цариною неабияких можливостей. Очевидно, Харків як магніт притягував всіх, хто мав хоч найменші амбіції мистецької реалізації, адже всі, хто написав у житті хоч кілька віршів, могли з повним правом долучитися до життя творчої спільноти.

Культурні блага

Бути творчою особистістю в Харкові тих років було не тільки приємно, а й матеріально вигідно. Оскільки статус митця, скажімо, письменника, давав

можливість стати членом клубу колег по перу або й власником квартири у будинку письменників «Слово».

Письменницький клуб, відомий також як «Будинок ім. Блакитного» проіснував за адресою Каплунівська, 4 з 1926 по 1934 рік. Це був затишний особняк на два поверхи, спроектований і збудований під керівництвом спеціальної письменницької комісії, одним із найактивніших учасників якої був авангардист Валер'ян Поліщук. До послуг письменників були там, зокрема, розкішна бібліотека, ресторан і навіть більярдна. До письменницької більярдної, до речі, часто заходив Владімір Маяковскій, під час своїх візитів до Харкова (переважно з метою отримати у Всеукраїнському фотокіноуправлінні аванс під черговий сценарій, який він брався писати, проте писав зрештою далеко не завжди). Маяковскій навіть привіз туди свій домашній більярдний стіл, оскільки стіл стандартних розмірів до кімнати не поміщався.

У літературному середовищі збереглася історія про те, як «король більярду в літературі» (Маяковскій) програв на урочистому відкритті письменницької більярдної українському письменнику Майку Йогансену. При чому, оскільки Владімір Владіміровіч вважався неперевершеним більярдистом, він давав усім своїм суперникам чотири ходи фори, від чого Йогансен нечемно відмовився. На що Маяковскій запропонував зіграти «на пролаз», тобто, той хто програє, мав пролізти під столом... Маяковскій застряг під власним більярдним столом. Історію цю описує у своїх спогадах Юрій Смолич, який начебто був очевидцем.

Літературний ярмарок

Внутрішньомистецькі протистояння і суперечки тільки сприяли відкритості богемного середовища, бо кожне угруповання прагнуло залучити на свою сторону якомога більше початківців. Звичайно, існує думка про те, що певні

мистецькі об’єднання збирали до себе талановитіших з них, але справа тут в тому, що й менш талановиті також не залишалися без уваги. Достатньо велика кількість «друкованих органів», шпальти яких потрібно було заповнювати якимись текстами, ще й забезпечувала всіх, хто був здатен щось писати, гонорарами.

Як наслідок, «культурна сфера» і, зокрема, столична культурна інфраструктура продукувала все більшу кількість досить успішних біографій «простих людей», що, у свою чергу, спонукало все більшу кількість цих «простих людей» шукати успіху в «культурній сфері» і, зокрема, у столичній культурній інфраструктурі. А така ситуація, відповідно, відображалася на «віковому кліматі» міста – Харків з кожним роком все більше заповнювався молодими художниками, сценаристами, журналістами, акторами, а особливо письменниками. Відрізок вулиці Сумської від Театральної площі, де розташовувалися редакції журналів і газет, і аж до площі Мироносицької, де тоді знаходилося Державне виробниче об’єднання України, навіть отримав у народі назву «Літературного ярмарку» (звідки й походить назва відомого літературного журналу), зважаючи на щільність заповнення цих трьох кварталів літераторами та «редакційними діячами». За свідченнями сучасників, у цьому районі Харкова найактивніше обмінювалися літературними новинами й редакційними сенсаціями, тут завжди можна було «придбати» й «продати» вірші, оповідання, п’єси й романи. Тут же, забігши до видавництва та редакцій, можна було перехопити аванс і зразу ж

витратити його в кафе «Пок», у «Більярдній Парфішки» або у ресторані «Ділового клубу».

Закінчився феєричний розквіт українського мистецтва у Харкові в 1930-х роках, одразу після зняття з міста статусу столиці. Більшість видатних митців було репресовано, декому вдалося втекти за кордон, тим одиницям, які вижили, довелося забути про харківський період і писати панегірики компартії.

У статті використано мистецькі матеріали харківських часописів "Авангард" (1929р.) та "Універсальний журнал" (1928 - 1929 років). [10]

Харківський академічний театр імені Тараса Шевченка розташований по вулиці Сумська 9. Колектив було засновано у Києві 31 березня 1922 р. реформатором українського театру, актором, режисером, народним артистом України Лесем Курбасом, який дав йому поетичну назву «Березіль». Назва театру підкреслювала його мету і завдання: стати буйною весною нового українського мистецтва. Добре обізнаний із західноєвропейською практикою, Л. Курбас переносив на національний ґрунт здобутки театру експресіонізму. Його метод образного мислення-перетворення заперечував натуралістичне копіювання життя, збуджував пульсуючу думку, викликав широкі асоціації. Режисер був засновником спочатку політичного (1922–1926), а потім і філософського (1926–1933) театру в Україні. [18]

У 1920-х роках легендарний харківський будинок «Слово» збудували спеціально для літераторів. Архітектор Дашкевич символічно спроектував дім у формі літери «С». Щасливими мешканцями стали легендарні фігури нашої культури. Але всі вони опинилися в пастці. У 1933-му році спеціально зібрана в одному місці інтелігенція піддавалась систематичним репресіям, її знищували.

У травні 1933 року - з арештом мешканця будинку Михайла Ялового починається хвиля репресій проти діячів української культури, що

згодом отримує назву Розстріляне відродження. Водночас, передчуваючи наближення тотального терору після арешту свого приятеля Ялового, інший мешканець будинку Микола Хвильовий вчиняє самогубство. Будинок «Слово» отримує недобру славу, незабаром Іван Багряний (арештований в 1932 році) називає його «Крематорій», згодом — рос. ДПЗ, дом предварительного заключения чи укр. БПУ, будинок попереднього ув'язнення. До 1938 року було репресовано мешканців сорока квартир із шістдесяти шістьох. [1]

Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова — один з найбільших музеїв України з давньою історією, провідний культурний центр

Слобожанщини та Східної України, обласний науково-методичний музейний центр.

Музей веде свою історію від Музею Слобідської України імені Григорія Савича Сковороди, заснованого 21 січня 1920 року піклуванням видатного вченого і громадського діяча, академіка Української академії наук Миколи Федоровича Сумцова.

Будинок музею знаходиться в історичному центрі міста, поруч із місцем, де у середині XVII століття було засновано Харків. Будинок № 5 споруджений у 1908 році за проектом архітектора Бориса Миколайовича Корнєєнка і знаходиться в кінці колишньої Миколаївської площі (нині площа Конституції). Будинок є цікавою архітектурною пам’яткою та одним з елементів сформованого протягом XVII – XX століть архітектурного ансамблю Університетської вулиці.

Протягом багатьох років будинок використовувався за своїм первісним призначенням. У 1984 році приміщення передане Харківському історичному музею. Тепер тут розміщені експозиційні і виставкові зали, фондосховище, бібліотека, актова зала, кімнати наукових співробітників та технічного персоналу. Будинок є пам’яткою архітектури місцевого значення. [8]

Палац праці — особлива будівля в архітектурному ансамблі Майдану Конституції в Харкові та незвичайний урбаністичний проєкт початку XX століття. Це шестиповерховий будинок заокругленої форми з трьома внутрішніми дворами, які слугували транзитом між Павлівською площею, вулицею Квітки-Основ'яненка й Майданом Конституції.

Палац праці побудували 1916 року, і спершу це був прибутковий будинок Страхового товариства. Рентабельним виявився не тільки його перший поверх із торговими приміщеннями, а й інші 5 житлових. Шести- й восьмикімнатні квартири в цьому будинку здавалися за шалені для європейського ринку нерухомості гроші.

Архітектором будівлі став Іполіт Претро, який спеціалізувався на архітектурі модерну. У проєкті прибуткового будинку він поєднав модерн зі стилем неокласицизму, а також вирішив прикрасити центральний фасад шістьма високими поодинокими скульптурами, а зверху — скульптурною групою.

Після захоплення влади в Україні більшовики оголосили цей будинок державною власністю. Відтоді тут була Всеукраїнська Рада профспілок, а також Народний комісаріат праці, після чого виникла сучасна назва цього місця — Палац праці.

Згодом у 1930-х роках настали часи кривавого сталінського терору, коли радянська влада планомірно винищувала інтелігенцію України й Радянського Союзу загалом, тому що вбачала в кожній свідомій людині загрозу для тоталітарної машини. Сталінські репресії не оминули й архітектора Претро — доля митця склалася трагічно: 1937 року його розстріляла радянська влада. Та його творіння продовжило своє життя: Палац праці пережив і червоний терор, і німецьку окупацію.

Проте навесні 2022 року під час жорстокої війни Росії проти України ворожий авіаудар понівечив Майдан Конституції, пошкодивши фасади, вікна й покрівлю Палацу праці. Нащадки катів архітектора Претро вирішили

знищити і його архітектурний спадок, що існує на перетині стилів, а відтепер — і епох, які розділили світ початку XXI століття на «до» та «після».

Те, що берегло пам’ять, тепер саме може стати спогадом. [13]

3.3 Композиційне та планувальне рішення. Функціональне наповнення.

За поперечний модуль було взято ширину блоку будівлі (шиномонтажу), за продольний - ширину внутрішнього двору будівлі (шиномонтажу). Композиційні вісі головних аллей - радиальні, з точкою перетину цих вісей в точці А. Лінії, що у творюють структуру внутрішнього простору будівлі (амфітеатру), та входу у будівлю зі сторони річки перетинаються в точці Б. Простір виставкового комплексу формує квадратну сітку, на перетинах вісей розташовані дерева (див. додаток).

Продольна структура парку підкреслюється основними та допоміжнми пішохідними доріжками. Територія планування не має сильного перепаду висот – приблизно 1 метр по всій довжині, тому не можна виділити чіткі видові точок. Основна домінанта та центр композиції бере на себе будівля виставкового центру. Основну увагу було приділено на сприйняття ландшафтної організації у русі широких панорам. Об’ємно-планувальна структура включає головні та другорядні прогулянкові маршрути.

Проектне рішення пропонує ідею багатофункціонального парку. В зоні набережної розташовані зони активного відпочинку, тихого відпочинку, виставкова зона. Основна ідея – зробити простір для культурно-просвітницького відпочинку, тому і запропоновано розташування будівлі виставково-музейного характеру та зони експозиції під відкритим небом.

3.4 Символічна складова.

Головна ідея – зберегти культурно-історичну спадщину міста за допомогою створення зони рекреації з просвітницьким характером.

В проектуванні самої набережної були зроблені посилання на людей, що зробили великий вклад в українську культуру. А саме в мощенні використовуються символи українських художників поетів для фіксації індивідуальності території. Елемнти в мощені будуть використовувати такі символи: Козлики - художник-футурист Анатолій Петрицький, який малював їх на своїх щоках. Хвильки – письменник Микола Хвильовий. Прямі лінії у вигляді смужок берези – Лесь Курбас та актори театру «Березіль» Вишні – письменник - гуморист Остап Вишня. Ґроно винограду - Валер‘ян Поліщук, автор альманаха «Ґроно». Гілочка ялинки – Михайло Яловий. Пташки/Ворони – автомобілі Волги, Чайки, котрі стежили та викрадали письменників, художників. Теми «хвильок» також знайдуть своє відображення у дизані освітлювальних приладів – ліхтарів, які, ніби, символіно «просвітлюють» нам шлях.

3.5 Ландшафтні та дизайнерські рішення.

Використовуються три типа облаштування поверхонь: газонне покриття, грунт з посипкой з дрібної кам’яної крошки маленької фракції, облаштування тротуарною плиткою.

Облаштувати точкові підходи до вони у зонах терас для більш тісного контакта людей з водою та для можливості кататися на лодках.

Круглі форми – як контраст з правильною планувальною структурою.

Відкритість просторів, використання екологічних матеріалів, виразність форм – все це гармонює з навколишньою ситуацією та відповідає всім сучасним нормам дизайну європейських міст.

3.6 Забезпечення мало мобільних груп населення.

Для забезпечення маломобыльних передбачено велика кількість посадкових місць, організація тераси кафе передбачає вільне розташування людей на візках, оскільки ділянка має слабо визначений рельеф застосування

пандусів не має потреби але в зоні зміни напрямку руху розташовані тактильні плитки.

Поручень набережной облаштований текстом шрифтом Браєля, де описана історія міста.

Висновки до третього розділу:

Як проектна пропозиція пропонується рішення рекреаційної зони в історичному центрі Харкові на правому березі річки Харків. Територія розглядається як суспільний простір, що насичений історико-культурним і освітнім змістом. Наявність поблизу великої кількості культурних і освітніх закладів, дозволяє продовжити цю тему і у відкритому просторі. Аналіз історичного і сучасного досвіду формування набережних дозволив визначити і використати деякі сучасні тенденції: повернення просторів набережних городянам для відпочинку і спілкування, створення інтерактивних просторів з можливістю тактильного контакту з водою, насиченні просторів різноманітними функціями (освітня – виставкова, спілкування за інтересами, перегляд фільмів під відкритим небом, проведення ярмарок, концертів, фестивалів та ін..), забезпеченні екологічного комфорту, перенесенні об’єктів на простір водойми і використання фодних пристроїв в парку. Розглянуті фактори що впливають на формоутворення просторів набережних в залежності від їх типології, природно-кліматичних та містобудівних умов враховані при проведенні перед проектного аналізу, де в результаті аналізу руху транспорту виникла ідея встановлення пішохідного мосту. Використані наступні дизайнерські принципи формування просторів набережних: принцип різноманіття, принцип балансу між природою та штучним середовищем, принцип стилістичної гармонії складових міського простору, принцип унікальності місця, принцип інклюзивності.

Висновки

1. В результаті вивчення літературних джерел виявлено, що основні вимоги до формування рекреаційного громадського простору полягають в створення екологічного, соціально-активного, доступного для мало мобільних груп населення середовища, в якому збережені історично-культурні особливості місця.
2. Виявлена тенденція зміни основної функції набережних великих міст з транспортної артерії - на містоутворююче, за рахунок формування рекреаційних зон для спілкування містян.
3. Аналіз планувальних рішень набережних дозволив виділити 3 основних типи: лінійний, зірчастий та мережевий
4. Аналіз просторової організації набережних за ступенем включення їх планувальної структури до мережі загальноміських просторов дозволив виділити наступні типи: фрагментарний, лінійний, точковий і мережевий.
5. Аналіз функціональної організації дозволив виявити основні типи функціональних зон : транзитну, рекреаційну, спортивну, дитячу.
6. Виявлені напрямки дизайну, найбіль залучені до формування середовища набережних - урбодизайн, стрит-арт, ленд-арт, гео-арт.
7. Виявлені основні тенденції плейсмейкінгу в формуванні громадських просторів (створення просторів, а не об'єктів). У питаннях дизайну це реалізується у забезпеченні наступності історичного розвитку міського середовища. Збереження пам'яті місця,історичних культурних подій з ним пов'язаних, традиційних національних змістівів та образів.
8. Сформовано основні вимоги до якісних відкритих міських суспільних просторів, що формують здорову громаду. А саме: екологічність, стратегія – «зелений простір»; технологічність, стратегія – «розумний простір»; індивідуальність - якості, що відрізняють конкретне місце від місць зі схожою функцією; унікальність – «бренд» території спряє самовизначенню; відкритість – створення більш відкритих територій з прозорими межами, що допомагає людині почуватися комфортніше; доступність – усі елементи міської забудови повинні бути доступні для всіх мешканців без виключень.

9. Виявлені вимоги до громадського простору можуть бути реалізовані в разі дотримання наступних принципів організації простору. Принцип різноманіття - забезпечує функціональне різноманіття просторів і майданчиків. Принцип баланса між природою та штучним середовищем передбачає регулюючий дизайн здатний скоротити негативний вплив людського фактора на його оточення. Принцип унікальності – акцентування індивідуальності конкретного місця. Принцип інклюзивності – полягає у доступності місця для всіх громадян, включаючи мало мобільні групи населення.
10. Наслідування означеним принципам можливо за допомогою наступних прєктних методів: забезпечення вільного доступу городян до води; перетворення набережних річок в публічні міські простори; очищення річок і відновлення біорозмаїття прирічкових ландшафтів; формування "водного фасаду" набережних за допомогою унікальних по архітектурі громадських будівель, інтегрованих з водоймами; забезпечення пішохідних зв'язків набережних з прилеглими кварталами; створення інтерактивних просторів на набережних; насичення різними функціями і процесами рекреаційних територій; збереження візуальних зв'язків навколишньої забудови з водними пейзажами; активне використання дизайнерських міських меблів для відпочинку; винос малих архітектурних форм і оглядових майданчиків на поверхню води.

Список літератури:

1. «Будинок Слово». [Електронний ресурс] /https://www.wiki.uk-ua.nina.az. - Режим доступу до ресурсу: https://www.wiki.uk-ua.nina.az/Будинок_Слово.html

2. Історико – інформаційний довідник «Вулиці і площі Харкова» [Електронний ресурс] / http://streets-kharkiv.info. - Режим доступу до ресурсу: http://streets-kharkiv.info/korolenko-pereulok

3. Захарова Е. Е. «Общественные пространства как факторы социально-культурного развития локальных территорий». Вестник культуры и искусств. 2017. № 2 (50). С. 122-127.

4. Капков С.А. «Развитие городских общественных пространств: социально-философские аспекты». [Електронний ресурс] / cyberleninka.ru. - Режим доступу до ресурсу: https://cyberleninka.ru/article/n/razvitiegorodskih-obschestvennyh-prostranstvsotsialno-filosofskie-aspekty.

5. «Ковальська вулиця». [Електронний ресурс] / http://dalizovut.narod.ru. - Режим доступу до ресурсу: http://dalizovut.narod.ru/ulizy/ul111.htm

6. «Ландшафтне мистецтво». [Електронний ресурс] / https://sites.google.com - Режим доступу до ресурсу: https://sites.google.com/site/landsaftnemistectvo2714/

7. М. Наумова. «Поради щодо роботи з громадськими просторами від творців сучасного Таймс - скверу». [Електронний ресурс] / https://daily.afisha.ru. - Режим доступу до ресурсу: https://daily.afisha.ru/cities/9816-9-sovetov-po-rabote-s-obschestvennymi-prostranstvami-ot-sozdateley-sovremennogo-tayms-skvera/.

8. Музейний портал. «Харківський історичний мухей імені М.Ф. Сумцова». [Електронний ресурс] / https://museum-portal.com. - Режим доступу до ресурсу: https://museum-portal.com/ua/museum/xarkivskij-istorichnij-muzej-imeni-m-f-sumcova

9. Набережна. [Електронний ресурс] / https://uk.wikipedia.org. - Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Набережна.

10. О. Киричук «Авангардна столиця» [Електронний ресурс] / tyzhden.ua. - Режим доступу до ресурсу: tyzhden.ua/avanhardna-stolytsia.

11. Олешко О.П., Петровська Ю.Р., Кузьмич В.І. «Роль малих архітектурних форм в міському середовищі». [Електронний ресурс] www.sworld.com.ua. - Режим доступу до ресурсу: https://www.sworld.com.ua/simpua12/7.pdf

12. «Особливості дизайну міських набережних». [Електронний ресурс] / https://kstuca.kharkov.ua. - Режим доступу до ресурсу: https://kstuca.kharkov.ua/wp-content/uploads/2019/ndial/konkursnr/323-peremozhc-turu/007_mo140469n.pdf.

13. «Палац Праці». [Електронний ресурс] / https://ui.org.ua. - Режим доступу до ресурсу: https://ui.org.ua/postcard/palacz-praczi/.

14. «Парки та сади проекти. Проектування парків та набережних». [Електронний ресурс] / https://algoritm-centr.ru. - Режим доступу до ресурсу: https://algoritm-centr.ru/uk/mythology/parki-i-sady-proekty-proektirovanie-parkov-i-naberezhnyh-osnovnye-zony.html.

15. Парфенов В. Г. «Модель оценки эффективности социального проектирования безбарьерной среды для маломобильных граждан». [Електронний ресурс] / cyberleninka.ru. - Режим доступу до ресурсу: https://cyberleninka.ru/article/n/model-otsenki-effektivnosti-sotsialnogo-proektirovaniya-bezbariernoy-sredy-dlya-malomobilnyh-grazhdan

16. «Проектування міських територій». [Електронний ресурс] / https://eprints.kname.edu.ua. - Режим доступу до ресурсу: https://eprints.kname.edu.ua/55301/1/2018%201%D0%9F%20%D1%872.pdf.

17. Рекреаційна зона. [Електронний ресурс] / https://jak.koshachek.com. - Режим доступу до ресурсу: https://jak.koshachek.com/articles/rekreacijna-zona-ce.html.

18. «Сторінки історії театру». [Електронний ресурс] / http://www.theatre-shevchenko.com.ua. - Режим доступу до ресурсу: //www.theatre-shevchenko.com.ua/about/history.php.

19. Черкасова К.Т. «Інноваційні підходи у соціокультурній ідентифікації архітектурного об’єкту культурної спадщини». Науковий вісник будівництва. Харків: ХНУБА, 2018. Т. 93. №3. С. 5-10.

20. O. V. Senyura. «Чинники трансформації соціального простору міста в соціологічному дискурсі». [Електронний ресурс] / https://grani.org.ua. Режим доступу до ресурсу: https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/271.

21. Thomas D. «Placemaking: An Urban Design Methodology». NY: Routledge, 2016. 159 c.